

Kommentteja Kainuu-ohjelmaan.

Silja Keränen, Karoliina Kuvaja ja Sari Alakurtti

s. 8 Kainuun kriittiset menestystekijät

Elinkeinot, osaaminen ja digitaalinen siirtymä

Kainuun tutkimustoiminnan... (tähän mukaan koko TKI – eli kehitys ja innovaatiot)

→ Kainuussa varsinaista tutkimustoimintaa on kuitenkin varsin vähän. Mutta kehitystoimintaa ja potentiaalia entistäkin enemmän.

Vihreä ja oikeudenmukainen siirtymä

Lisäys: Vihreän siirtymän kääntäminen kestäviksi elinkeinomahdollisuuksiksi

→ Tämä on edellä osittain, mutta tärkeä tuoda myös tähän kohti

Toimintatapojen ja rakenteiden uudistaminen...

Lisäys: Hyvinvointialueuudistuksen onnistuminen

→ Se on nyt tulevalla nelivuotiskaudella todella keskeinen asia.

s. 9 Kainuu-ohjelman arvot: *”Kateus on positiivinen voimavara, jos se kannustaa itseä parempiin suorituksiin, mutta tuhoavaa ja positiivisuuden vastaista, silloin kun se aiheuttaa toisten mustamaalaamista, latistamista ja kampittamista.”*

→ Miksi kiinnittää huomio kateuteen, kun puhutaan positiivisuuden arvosta? Kateus on yksi niitä asioita, joka ilmenee Kainuussa ja kainuulaisia koskevilla negatiivisilla mielikuvilla. Tämä lause pitäisi kokonaan poistaa ohjelmasta. Päästetään tästä kateuden leimasta kokonaan irti ja annetaan sen mennä. Kateus ei toimi myöskään positiivisena voimavarana. Tällöin kyse on enneminkin kunnianhimoista ja kilpailuvietistä, joka kannustaa parempiin suorituksiin, ei kateudesta.

s. 9 Suvaitsevaisuuden tilalle joku toinen termi

Yhdenvertaisuus? Se olisi myös sisäisen ilmapiirin parantamista, koska esimerkiksi eri vähemmistöillä on Kainuussa edelleen vaikea olla.

s. 10 Visio 2040:

Onko merkittävän muuttovoiton tavoittelemisen realistista? Toki ikärakenteesta johtuen ehkä välttämätöntäkin. Mutta voisiko kuvata, että väestökehityksen kääntäminen positiivisemmaksi.

s. 10 Visio 2040, pointti 2:

”Monipaikkaisuuteen liittyy myös ei tavoiteltava puoli, jossa asutaan muualla ja tehdään etätöitä Kainuuseen tai käydään alueella ”keikkatöissä”. Tämä hyväksytään silloin, kun työtehtävät sen mahdollistavat ja se on työntekijöiden tahdon mukaista ja osaavan työvoiman saamiseksi välttämätöntä”

→ Voisiko tätäkin lähestyä positiivisemmän kautta esim. tällaisella ajattelulla:

"Kainuussa työskenteleville keikkatyöläisille ja etätyöntekijöille Kainuu tehdään niin vetovoimaiseksi, että he muuttavat alueelle asumaan." Piste.

Tällä ei rajattaisi mitään Kainuussa tapahtuvaa työtä ja työvoimaa "ulkopuoliseksi" tai muita huonommaksi.

Kaikki ovat tervetulleita, tavalla tai toisella, vain hetkeksi tai pysyvästi!

Myöhemmin myös todetaankin *"Kainuu suhtautuu avoimesti ja sallivasti myös muualta tehtävään etätyöhön ja pyrkii siihen, että nämä etätyön tekijät ihastuvat alueeseen ja muuttavat maakuntaan asumaan"*. Tämä on hyvin sanottu, mutta ristiriitainen, jos puhutaan "ei tavoiteltavasta puolesta".

→ Tosin sallivasti-sana tuosta lauseesta pois. Sitten se on just hyvä.

s. 12 Veto- ja pitovoima vahvistuvat...

Lisäys: Nuorten naisten tilanne on tarpeen nostaa tähän kohti. Kuitenkin siten, että ei houkutella (sitä sanaa ei pidä käyttää missään, se kuulostaa epätoivoiselta, eikä ainakaan houkuttele ketään muuttamaan tänne). Vaan, että tarjotaan hyvän elämän edellytyksiä ja otetaan aluekehitykseen tasa-arvonäkökulma mukaan.

s. 12 Kainuun itsenäinen asema turvataan

Lisäys: Tähän hyvinvointialueuudistuksen ja Kainuun hyvinvointialueen itsenäisyyden merkitys!

→ Jos se menetetään, rupeaa aika monia muitakin palikoita tippua ja tavoite itsenäisestä maakunnasta murenee.

s. 12&13 Onnellisten osuus

Vaikka Kainuussa sairastavuus on korkea ja hyvinvointi muuhun maahan verrattuna heikompi, ollaan me kuitenkin onnellisempia (s. 13 taulukko). Minusta sitä on todellakin tarpeen korostaa. Ja kannattaa nostaa se ainakin sivun 12 viimeiseen kohtaan, ja toki muuallekin Kainuu-ohjelmaan.

Ohjelma yleensä sekä s. 15: Tutkimus- kehitys- ja innovaatiotoiminta ja osaaminen vahvistuvat

- → Onko ohjelmassa ja visiossa riittävän suuri rooli ja näkyvyys elinikäiselle oppimiselle ja aikuiskoulutukselle? Työelämä on jatkuvassa murroksessa, erityisesti tulevana vuosikymmeninä, mikä tarkoittaa sitä, että urat muuttuvat ja elävät ihmisen eliniän aikana. Paikallinen koulutus työikäisille tukee urakehitystä ja alanvaihtoja, erityisesti oikeudenmukaista vihreää siirtymää.
- → Onko myös ammattikoulutuksen rooli tunnistettu riittävästi? Sitran ja aluekonsulttitoimisto MDI:n selvityksen mukaan ammattikoulusta valmistuvat ovat usein paikkauskollisia eli he työllistyvät alueelle, jossa ovat kouluttautuneet.
- → Sote-alan osaajia tarvitaan tulevaisuudessa enemmän ja myös he ovat paikkauskollisia valmistumisen jälkeen. Saahan sote-alan koulutus riittävästi painoarvoa ohjelmassa.

s. 15: Kainuussa on yhtä paljon työ- ja opiskeluikäisiä naisia ja miehiä

Perheystävällinen ja tasa-arvoinen työelämä ansaitsisi tässä osiossa suoran maininnan ja sitä olisi hyvä korostaa, erityisesti perheystävällisyys ja ihmisten tunnistaminen kokonaisuutena työelämässä. Työikäisistä merkittävä osa elää ruuhkavuosiensa, jolloin työelämän joustava sovittaminen lapsiperhearkeen on jatkuvaa palloilua ja venymistä. Jos työelämä kykenee myös joustamaan ja sopeutumaan tähän, kyseessä on merkittävä kilpailuvaltti työnantajille. Perheystävällisyys kiinnostaa perheellisiä naisia, vaikka se ei toki saa kilpistyä vain naisten asiaksi, vaan isienkin mahdollisuutta yhdistää työt ja perhe on aktiivisesti tuettava.

s. 13-16 sopivaan väliin seuraava:

Kainuulaisten työnantajien rekrytointi-, työhyvinvointi-, ja osaajista kiinnipitäämisaaminen vaatii

kehittämistä. Työttömyysmaakunnassa oli pitkään ylitarjontaa työvoimasta ja työnantajien ei tarvinnut kiinnittää näihin asioihin huomiota, koska tulijoita aina oli. Nyt tilanne on päinvastainen ja osaavaa työvoimaa ei välttämättä löydykään. Osaajista kiinnipitäminen ja rekrytointiosaaminen sekä työhyvinvoinnista huolehtiminen ovat meidän menestymisen kannalta erittäin olennaisia asioita!

s. 17, pointti 1: *"Kainuun hiilinegatiivisuutta (hiilinielut ja päästöt ovat tasapainossa) vahvistetaan hiilidioksidipäästöjä vähentämällä ja säilyttämällä hiilinielut suurina."*

→ Tässä taitaa olla virhe. Hiilinegatiivisuushan tarkoittaa tilannetta, jossa nielut ovat päästöjä suuremmat. Tasapaino taas tarkoittaa sitä, että ne ovat samalla tasolla, eli Kainuu on hiilineutraali. Kainuuhän on jo nyt vahvasti hiilinegatiivinen, joten sen vahvistaminen on hyvä tavoite.

s. 17, pointti 2: Yritykset toimivat vastuullisesti ja hyödyntävät vihreän siirtymän mahdollisuudet kohtaan voisi lisätä sen, että Kainuussa on jo nyt vahva vihreän talouden pohja: puutalot, akkukemikaalit, junat, ratikat, bioetanoli...

Uuttakin tulee, ja se on hyvä. Mutta että jo nyt on paljon hyvää.

s. 17, pointti 3: *"Puutuoteteollisuus ja -rakentaminen ja kemiallinen metsäteollisuus ovat Kainuun kasvualoja ja tuottavat pitkäikäisiä biopohjaisia tuotteita, joihin hiili varastoituu."*

→ Kemiallisen metsäteollisuuden tuotteet eivät pääsääntöisesti (9x %) ole pitkäikäisiä biopohjaisia tuotteita, joita voi kutsua hiilivarastoksi. Lähes kaikki kemiallisen metsäteollisuuden tuotteiden sisältämästä hiilestä päätyy takaisin ilmakehään muutaman vuoden päästä.

s. 17, pointti 4: *"Kainuussa esiintyvistä uhanalaisista lajeista yksikään ei häviä eikä uusia lajeja tule uhanalaisiksi."*

→ Tässä tavoitteellaan käytännössä nykytilan ylläpitoa, vaikka Suomen luonnon tilanne nimenomaan nykytilassa on huolestuttavan huono. Eli tavoitteen tulee olla tilanteen parantaminen, esim seuraavalla muotoilulla: Kainuussa luonnon monimuotoisuuden tila paranee.

s. 17, pointti 5: *"Edunvalvonnan keinoin vaikutetaan siihen, että vesien tilan arvioinnin kriteerit yhtenäistettäisiin ja kaikkien vesistöjen tila arvioitaisiin yhtäläisesti."*

→ Mikä juttu tämä on? Mistä tämä on tullut ja mitä se tarkoittaa? Ymmärrykseni mukaan nimenomaan vesien tilan arvioinnissa on todella yhtenäiset kriteerit. Koko Suomessa, ja EU:n laajuisesti. Se on EU:n vesipuitedirektiivin ansiota, jossa ensinnäkin asetetaan vesille tavoitteeksi vähintään hyvä tila. Lisäksi edellytetään arvioimaan tila tiettyjen ajanjaksojen välein, tekemään vesienhoitosuunnitelmia, ym.

s. 18. hiilinielun taso

Vuodelle 2040 tavoite on lähtötason säilyttäminen. Tavoitteen on syytä olla hiilinielutason kasvattaminen.

s. 18 pintavesien ekologinen tila

Lähtötaso-laatikon kuvaus (etenkin toinen lause) on epäselvä.

Lisäksi: onhan näissä prosenteissa huomioitu Vuoksen vesistön puoli? Osa Talvivaaran / Terrafamen vesistö on mennyt Vuoksen vesistön puolelle. Maantieteellisesti ne ovat kuitenkin Kainuun alueella, ja siellä on tilaltaan huonossa kunnossa olevia vesiä.

s. 22 Onnellisten osuus tännekin!

s. 23 Keskussairaalan palvelutason merkitys

Johonkin kohti tällä sivulla (esim. viimeinen tai toiseksi viimeinen kappale) on syytä nostaa Kainuun keskussairaalan palvelutason merkitys. Se, että se säilyy päivystävänä sairaalana. Ja että se saa pysyvän luvan synnytystoiminnalle.

→ Synnytystoiminnanhan myötähan myös päivystysvalmius säilyy. Jos synnytykset lähtevät, lähtee myös päivystysvalmius ja sairaalasta tulee päiväsairaala. Ja sen myötä esim. sairaanhoitajakoulutuksen tarve pienenee. Negatiiviset kerrannaisvaikutukset Kainuun elinvoimaan olisivat niin valtavat, että synnytystoiminnan säilyminen on tarpeen olla Kainuun liitonkin prioriteeteissa todella korkealla.

s. 23 Hyvinvoinnin kehittämistavoitteet

Kainuulaisten hyvinvointi, terveys ja turvallisuus kohenevat, samoin eri väestöryhmien väliset terveyserot sekä eriarvoisuus vähenevät alueen sisällä ja koko maahan verrattuna.

Tavoite lisättäväksi: Parannetaan päihde- ja mielenterveyspalveluita, etenkin ennaltaehkäisyn näkökulmasta.

Kainuulaiset jaksavat työssä nykyistä pidempään

Tavoite lisättäväksi: Panostetaan elinikäiseen oppimiseen ja nostetaan kainuulaisten koulutustasoa.

Kainuu on turvallinen ja kainuulaisten turvallisuuden tunne vahvistuu

Tavoite lisättäväksi: Parannetaan henkisen turvallisuuden tilannetta puuttamalla esimerkiksi koulukiusaamiseen ja kouluväkivaltaan, panostetaan turvallisen ja hyvän ilmapiirin luomiseen laajasti sekä huomioidaan vähemmistön kohtaama syrjintä ja puututaan siihen aktiivisesti.

s. 27. Tasa-arvoinen aluekehittäminen

(Oli muuten superhyvä luku kokonaisuudessaan! Pari lisäysajatusta)

Johonkin sopivaan kohti voisi lisätä tavoitteen hyvän ja turvallisen ilmapiirin luomisesta, syrjimättömyydestä ja yhdenvertaisuudesta. Ne asiat nousivat myös naisnäkökulmapilotissa todella keskeisiksi, joten ne on syytä olla Kainuu-ohjelmassakin mukana.

s. 28: Positiivinen maakuntakuva, maine ja kulttuuri

→ Kainuun brändityö näyttäytyy ulospäin hieman sekavana, joten tässä on hankala hahmottaa mistä brändistä milloinkin puhutaan. Varmaankin vapauden valtatietä hyödyntävästä.

→ Maineyön ja aluebrändin osio jää hieman kunnianhimottomaksi. Markkinoinnin merkitys hyvin usein aliarvioidaan. Markkinointiin tarvittaisiin nyt Kainuun osalta innovatiivisuutta ja hullua rohkeutta. Tämän soisi näkyvän toimenpideohjelmassa. Haetaan uusia innovatiivisia tapoja markkinointiin sekä kartoitetaan uudenlaisia kanavia. Tarkastellaan kohderyhmiä kriittisesti ja panostetaan kohderyhmätuntemiseen. Tehdään datalähtöistä markkinointia.

s. 29

Tähänkin kohti (esim. viimeiseen kappaleeseen) voisi lisätä vihreän siirtymän elinkeinomahdollisuuksista. Ja

s. 30:

Kainuun yksityinen, julkinen ja kolmas sektori pysyvät mukana digitaalisessa siirtymässä ja siirtymän myötä syntyy uusia yrityksiä. Kainuun resilienssi (kyky toipua äkillisistä muutoksista) vahvistuu.

→ *Kainuun yksityinen, julkinen ja kolmas sektori pysyvät mukana sekä digitaalisessa että vihreässä siirtymässä ja siirtymän myötä syntyy uusia yrityksiä. Kainuun resilienssi (kyky toipua äkillisistä muutoksista) vahvistuu.*

s. 33, pointti 1

Tämän: "Ulko- ja kotimaisia kausi- ja vuokratyöntekijöitä saadaan pysyviksi asukkaiksi ja työntekijöiksi Kainuuseen" ja etenkin sen tavoitteen

voisi siirtää edellisen alle.

s. 33, pointti 2

"KAMKsta sekä 2. asteelta valmistuneista Kainuuseen työllistyvien osuus kasvaa"

Alle lisäksi tavoite: Kehitetään harjoittelu- ja opinnäytetyöpaikkojen osalta oppilaitosten ja kainuulaisten työnantajien yhteistyötä.

s. 34 Koulutus ja osaaminen

pointti 1: Kainuulaisten koulutustason nosto, tai korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuuden kasvattaminen tännekin selväksi tavoitteeksi

pointti 2: Elinikäinen oppiminen kuuluu myös tähän osioon

s. 37 Elinkeinojen kehittämisen kärkialat

Joku naisvaltainen ala matkailun lisäksi on tarpeen lisätä elinkeinojen kehittämisen kärkialaksi. Tämä on näiden kaikkien kommenttien tärkein asia, ja koko Kainuu-ohjelmaluonnoksen keskeisin parannettava pointti!

s. 39 Matkailutarjonta uudistuu

Lisätavoite: Huomioidaan vihreä siirtymä myös matkailuelinkeinossa ja kehitetään yritysten valmiutta sen huomioimiseen.

Stilistinen muutos: *Kannustetaan matkailutoimijoita liittymään kestävän matkailun sertifikaattijärjestelmiin. -> Kannustetaan matkailutoimijoita liittymään kestävän matkailun sertifikaattijärjestelmään (Sustainable Travel Finland) ja ottamaan käyttöön myös muita ympäristö- ja vastuullisuusjärjestelmiä*

→ Ymmärtääkseni STF on matkailualan kattavin ja 'paras' sertifikaattijärjestelmä. Sen käyttöönotthaneita kohteita ja yrityksiä markkinoidaan keskitetysti. Kannattaa siis lähteä mukaan siihen ja kirjata asia selvästi Kainuu-ohjelmaankin. Sen lisäksi voi toki olla muitakin.

s. 42 Metalliala

”Uusien yritysten ja kasvuyritysten määrä kasvaa ja niiden kasvu vauhdittuu” ja sen alla olevat kehittämistavoitteet.

Nämä ovat olleet jo aiemmin, ja koskevat kaikkia kärkialoja. Ei siis kannata toistaa täällä metalliteollisuuden alla. Vai onko tässä erityisesti mietitty, että juuri nämä asiat koskevat juuri metallialan yrityksiä?

s. 43 ”Kainuun metalliklusterin yritykset hyödyntävät tehokkaasti vihreän siirtymän mahdollisuudet”

Tämä on hyvin muotoiltu kattotavoite ja hyvä, että se on tässä! Mutta toimenpiteet voisivat olla pikkaisen terävämmät. Esim.

- Tunnistetaan vihreän siirtymän mahdollisuudet yhteistyössä yritysten ja TKI-toimijoiden kanssa
- Parannetaan tuotannon resurssitehokkuutta ja hyödynnetään kiertotalouden mahdollisuuksia
- Edistetään kiertotalousmateriaalien hyödyntämistä perehtymällä uusiin teknologioihin ja menetelmiin
- Luodaan uutta liiketoimintaa, uusia tuotteita ja palveluita sekä tuotannon kehittämistä vihreän siirtymän ja kiertotalouden myötä avautuville mittaville markkinoille

s. 43 ICT, elektroniikka, datatalous

Peliala puuttuu tästä, vaikka pitäisi kyllä olla vahvasti mukana!

s. 44

Metsäbiotalouden kehittämiseen liittyen on tarpeen muistaa metsäluonnon monimuotoisuuden huono tila. Toiseksi viimeisen kappaleen loppuun voisi lisätä lauseen: ”Metsäbiotalouden kehittämisen ohella huolehditaan luonnon monimuotoisuudesta sen tilaa parantamalla.”

s. 45 Puunkäytön kestävä turvaaminen

Lisätään kaksi toimenpidettä:

- Lisätään puurakentamista Kainuun alueella merkittävästi etenkin julkisen sektorin hankkein ja kannustamalla yrityksiä markkinaehtoiseen puurakentamiseen
- Kohennetaan Kainuun metsäluonnon monimuotoisuutta suojelun ja luonnonhoidon keinoin.

s. 46 Biojalostuksen professuuri

Linjauksena on sen vakiinnuttaminen. Ollaanko siihen tyytyväisiä? Saadaanko siitä Kainuuseen oikeasti vastinetta?

s. 47, pointti 1

Huomio: Terrafamehan siirtyy akkukemikaalitehtaan myötä kemianteollisuuden yritykseksi. Se muuttaa kaivannaisalan suhteellista osuutta elinkeinotilastoissa. Tähän peilaten yleistavoite ei toimi.

s. 47, pointti 3:

"Turvataan uusien kaivoshankkeiden käynnistyminen"

→ Tämä ei ole hyvin ilmaistu. Emme halua kaivostoimintaa hinnalla millä hyvänsä. Eikä mikä tahansa hanke kelpaa. Niin ei ole, eikä sellaista mielikuvaakaan kannata luoda. Kaivostoiminnan raamit tulee olla toiminnalle sen verran tiukat, että kaikki ympäristöhaitat ja -riskit kyettäisiin minimoimaan. Kainuu elää ja kasvaa puhtaasta luonnosta.

s. 48

"Kaivannaisalan toimintaympäristö on edistyksellinen ja tukee yritysten kasvua ja vastuullisuutta"

Tämä on erittäin hyvä tavoite! Hieman paranneltuna: *Kaivannaisalan toimintaympäristö on edistyksellinen ja tukee yritysten kasvua ja vastuullisuutta. Kainuu on vastuullisen kaivostoiminnan huippuosaaja.*

Ja toimenpiteisiin kaksi lisäystä:

- Kannustetaan kainuulaiset kaivostoimijat liittymään Kestävän kaivostoiminnan verkostoon ja kehittämään vastuullista toimintaansa sen puitteissa.
- Varmistetaan, että vesiensuojelu ja ympäristön hyvä tila toteutuu Kainuun kaivoshankkeissa ja nykyisillä kaivoksilla.

s. 49

"Työperäinen maahanmuutto lisääntyy, vieraiden kielten ja kulttuurien osaaminen sekä monikulttuurisuus vahvistuvat"

→ Tähän voisi kyllä lisätä myös humanitaarisen maahanmuuton. Sen lisäämisellä ja kotoutumisen kehittämisellä sekä autetaan hädänalaisia että saadaan Kainuuseen työvoimaa. Muotoilu esim. "Kasvatetaan humanitaarisen maahanmuuton määrää ja kehitetään kotouttamista edelleen."

s. 51

"Yritykset ovat hyödyntäneet vihreän siirtymän markkinapotentiaalia"

→ Tämän alle yhdeksi toimenpiteeksi osaamisen kehittämiseen liittyvä tavoite: Yrittäjien ja yritysten henkilökunnan osaamista aihepiiriin liittyen lisätään.

s. 52

Elinympäristön hyvä tila ja luonnon monimuotoisuus Kainuussa vahvistuvat

"Alueiden käytön suunnittelulla ja aluekehittämistyöllä tuetaan monimuotoisuuden paranemista"

→ *"Kohennetaan Kainuun luonnon monimuotoisuutta monin tavoin."*

Luonnon monimuotoisuuden kohentaminen ei ole yksin alueiden käytön asia, vaan hyvin monitahoinen juttu. Esim. kaupungit & kunnat voivat puistoissa ja lähimetsissä tehdä paljon. Metsänhoidolla ja maataloudessa lisäksi.

s. 54

"Liikenteen vihreän siirtymän eteneminen, toimivat matkaketjut, kehittyvät liikenteen palvelut ja digitaalisuuden hyödyntäminen aluetaloudellisesti kestäväällä tavalla."

→ Yhdeksi toimenpiteeksi vielä: Kehitetään vauhdikkaasti sähköautojen lataus- ja kaasuautojen tankkausverkostoa, jotta vähäpäästöiset autot pystyvät Kainuussa yleistymään.

s. 57

” Alueidenkäytön suunnittelussa vetovoimaisia alueita kuten ranta-alueita kehitetään viihtyisinä asumisen ja virkistyksen alueina ottaen huomioon vapaa-ajan, osa-aikaisen tai pysyvän asumisen tarpeet.”

→ Alueidenkäytön suunnittelussa vetovoimaisia alueita kuten ranta-alueita kehitetään viihtyisinä asumisen ja virkistyksen alueina ottaen huomioon vapaa-ajan, osa-aikaisen tai pysyvän asumisen tarpeet sekä ranta-alueiden luontoarvot.

Ei voi jättää luontoasioita huomiotta tässä rantojen käytön lisäämisessä.